

Maria Aholainen – Miia Kataja –
Mari-Ilona Korhonen – Laura Varjokari

Rekisteröidyn oikeudet

– käytännön käsikirja

Copyright © 2026 Alma Media Finland Oy ja tekijät

Kansi: Aste Helsinki Oy

Taitto: Aste Helsinki Oy

ISBN 978-951-37-9532-0

ISBN 978-951-37-9533-7 (digikirja)

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2026

Anna kirjasta palautetta: kustannustoimitus@almainights.fi

TERMIT

Tietosuoja-asetus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta.

Tietosuoja laki (1050/2018), jolla täsmennetään ja täydennetään EU:n yleistä tietosuoja-asetusta ja sen kansallista soveltamista.¹

Tietosuojavaaltuutettu Tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu kansallinen valvontaviranomainen oikeusministeriön hallinnonalalla.² Tietosuojavaaltuutettu valvoo tietosuojalainsäädännön noudattamista. Tietosuojavaaltuutettu johtaa tietosuojavaaltuutetun toimistoa.

Tietosuojavaaltuutetun toimisto Toimisto, jossa on tietosuojavaaltuutetun lisäksi vähintään kaksi apulaistietosuojavaaltuutettua. Tietosuojavaaltuutetun toimistossa työskentelee tietosuojavaaltuutetun tehtäväalaaan perehtyneitä esittelijöitä ja muuta henkilöstöä.³

Tietosuojavastaava Organisaation sisäinen asiantuntija, joka seuraa henkilötietojen käsittelyä ja auttaa tietosuojalainsäädännön noudattamisessa. Tietosuojavastaava ei vastaa organisaation suorittamasta henkilötietojen käsittelystä. Tietosuojavastaavan nimittämisestä, asemasta ja tehtävistä on säädetty tietosuoja-asetuksessa.⁴

Rekisteröity Tunnistettu tai tunnistettavissa oleva luonnollinen henkilö. Rekisteröity on henkilö, jota henkilötieto koskee.⁵

1 Tietosuoja laki 1 §.

2 Tietosuoja laki 8 §.

3 Tietosuoja laki 9 §.

4 Tietosuoja-asetus 37–39 artikla.

5 Tietosuoja-asetus 4 artiklan 1 kohta.

Rekisterinpitäjä Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu elin, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot.⁶ Rekisterinpitäjä vastaa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta.

Tietosuojaneuvosto Riippumaton EU-elin, joka varmistaa, että tietosuoja-asetusta ja poliisi- ja rikosoikeusviranomaisia koskevaa tietosuojadirektiiviä⁷ sovelletaan yhdenmukaisesti Euroopan unionissa. Tietosuojaneuvoston muodostavat yksi valvontaviranomaisen johtaja kustakin jäsenvaltiosta ja Euroopan tietosuojavaltuutettu tai näiden edustajat.⁸

Tietosuojatyöryhmä Direktiivillä 95/46/EY perustettu 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä eli Tietosuojatyöryhmä WP 29. Tietosuojatyöryhmä on ollut riippumaton ja itsenäinen EU:n neuvonantoa antava elin, joka on käsitellyt tietosuojaan ja yksityisyyden suojaan liittyviä kysymyksiä. Tietosuojatyöryhmän toiminta on lakannut tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen jälkeen. Tietosuojaneuvosto on korvannut tietosuojatyöryhmän tietosuoja-asetuksen soveltamisen alettua.⁹

6 Tietosuoja-asetus 4 artiklan 7 alakohta.

7 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, annettu 27 huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäättöksen 2008/977/YOS kumoamisesta.

8 Tietosuoja-asetus 68 artikla.

9 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, annettu 24 lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, 29 artikla.

KIRJOITTAJAT

Maria Aholainen, OTM, asianajaja, CIPP/E

Aholainen työskentelee asianajajana ja neuvoo kotimaisia ja kansainvälisiä organisaatioita tietosuojan käytännön kysymyksissä. Hänellä on laaja-alainen kokemus tietosuojaohjelmien toteuttamisesta, sopimusneuvotteluista, sekä viranomaisprosesseista ja tietosuojariidoista. Aholainen on työskennellyt tietosuojan parissa aiemmin toisessa kansainvälisessä asianajotoimistossa ja liikenne- ja viestintäministeriössä.

Miia Kataja, KTK (tietojohdaminen), tradenomi (turvallisuusjohtaminen), CIPP/E, CIPM, CIPT, FIP

Kataja on työskennellyt tietosuojajohtamisen tehtävissä suurissa kansainvälisissä yrityksissä ja on pitkän uransa aikana tehnyt tietosuojatehtäviä laaja-alaisesti. Hänellä on kokemusta niin tietosuojaorganisaation johtamisesta kuin tietosuojaohjelmien ja tietosuojaprosessien kehittämisestä, koulutuksesta ja käytännön toteutuksesta. Kataja on ollut yhteiskirjoittajana myös Tietosuojajohtaminen-kirjassa.

Mari-Ilona Korhonen, KTM

Korhonen työskentelee finanssisektorilla vastaten tietosuojaa koskevien vaatimusten noudattamisesta, tietosuojaa koskevista käytännön toteutuksista ja prosesseista sekä niiden kehittämisestä. Korhonen on työskennellyt usean vuoden ajan myös tietosuojavaltuutetun toimistossa ja tänä aikana työskennellyt laaja-alaisesti erityisesti yksityisen sektorin valvonta- ja neuvontatehtävissä.

Laura Varjokari, OTM, varatuomari

Varjokari työskentelee tietosuojavaltuutetun toimistossa erityisasiantuntijana. Lähes kahdeksan vuoden aikana hän on kartuttanut laajan käytännön kokemuksen tietosuojasääntelystä julkisen ja yksityisen sektorin valvonta- ja neuvontatehtävissä.

ALKUSANAT

Tietosuojan keskiössä ovat yksilön oikeudet, joiden tarkoituksena on turvata yksilön itsemääräämisoikeus omiin henkilötietoihinsa. Näitä oikeuksia kutsutaan tietosuoja-asetuksessa *rekisteröidyn oikeuksiksi*. Tietosuojan merkitys korostuu digitaalisessa yhteiskunnassa ja tekoälyn käytön yleistyessä, kun teknologia mahdollistaa organisaatioille yhä laaja-alaisemman henkilötietojen käsittelyn. Kun henkilötietojen hyödyntämismahdollisuudet kasvavat, korostuu entisestään tarve varmistaa yksilön oikeuksien toteutuminen.

Rekisteröidyn oikeudet – käytännön käsikirja käsittelee rekisteröidyn oikeuksia käytännön näkökulmasta valottaen sekä oikeuksien sisältöä että tilanteita, joissa pyynnön toteuttamisesta voi kieltäytyä. Kirja on tarkoitettu kaikille, jotka työskentelevät tietosuojan parissa, mutta toimii tietopakettina myös sellaiselle, joka ei aiemmin ole perehtynyt tietosuojaan tai rekisteröidyn oikeuksiin. Kirja kokoaa yhteen keskeisiä tietosuojavaltuutetun toimiston ratkaisuja, suomalaisten hallintotuomioistuinten ja Euroopan unionin oikeuskäytäntöä sekä lukuisia käytännön esimerkkejä, jotka auttavat ymmärtämään rekisteröidyn oikeuksien keskeisiä vaatimuksia ja vaikeita rajanvetotilanteita. Kirja rakentuu lainsäädännön ja oikeuskäytännön varaan, mutta sen ensisijainen tavoite on auttaa lukijaa soveltamaan oikeuksia käytännön tilanteissa.

Kirja rajautuu käytetyimpiin rekisteröidyn oikeuksiin: oikeuteen saada tutustua tietoihin, oikeuteen tietojen oikaisemiseen ja oikeuteen tietojen poistamiseen sekä näiden oikeuksien toteuttamista koskeviin yleisiin vaatimuksiin. Valinta heijastaa sitä, mitkä oikeudet työllistävät organisaatioita eniten ja mistä on kertynyt eniten ratkaisukäytäntöä.

Kirjan tekijät käsittelevät työssään rekisteröidyn oikeuksia kukin hieman eri näkökulmasta. Kirjassa esitetyt näkemykset ja tulkinnat ovat kuitenkin tekijöiden henkilökohtaisia, eivätkä ne sido tai välttämättä kaikilta osin edusta heidän työnantajiansa näkemyksiä tai tulkintoja. Toivomme kirjan tarjoavan lukijalle käytännön apua ja selkeyttä rekisteröidyn oikeuksien soveltamiseen.

SISÄLLYSLUETTELO

TERMIT	V
KIRJOITTAJAT	VII
ALKUSANAT	VIII
1 REKISTERÖIDYN OIKEUDET	1
2 MIKÄ ON HENKILÖTIETOA?	5
3 REKISTERÖIDYN OIKEUKSISTA INFORMOIMINEN	11
3.1 Informointivelvollisuus	11
3.2 Informoinnin toteuttaminen	12
3.3 Rekisteröidyn oikeuksien käytön helpottaminen	17
4 YLEISET VAATIMUKSET	19
4.1 Yleiset periaatteet	19
4.2 Rekisteröidyn tunnistaminen	19
4.3 Pyynnön muoto ja viestintäkanava	25
4.4 Pyynnön määrääjät	29
4.5 Pyynnön toteuttamisen maksuttomuus	32
4.6 Ilmeisen perusteeton tai kohtuuton pyyntö	32
4.7 Pyynnön esittäminen toisen puolesta	33
4.8 Osoitusvelvollisuus	35
5 TUTUSTUMISOIKEUS	37
5.1 Läpinäkyvyyden periaate	38
5.2 Tutustumisoikeuden tavoite	38

5.3	Tutustumisoikeuden sisältö.....	39
5.4	Vahvistus henkilötietojen käsittelystä.....	40
5.4.1	Henkilötietojen käsittelyn vahvistaminen	40
5.4.2	Rekisteröityä koskevat henkilötiedot.....	41
5.4.3	Virheelliset ja vanhat henkilötiedot	47
5.5	Rekisteröidyn pääsy henkilötietoihin	49
5.5.1	Mitä pääsy henkilötietoihin tarkoittaa?.....	49
5.5.2	Pyynnön täsmentäminen.....	49
5.5.3	Jäljennökset.....	51
5.5.4	Useampien jäljennösten pyytäminen.....	58
5.5.5	Henkilötietojen toimittaminen sähköisesti.....	60
5.5.6	Henkilötietojen muut toimitustavat.....	61
5.5.7	Henkilötietojen tietoturvallinen toimittaminen.....	61
5.6	Käsittelyä koskevat tiedot.....	63
5.6.1	Mitä käsittelyä koskevat tiedot ovat?	63
5.6.2	Käsittelyn tarkoitukset	64
5.6.3	Käsittelyn kohteena olevat henkilötietoryhmät.....	65
5.6.4	Tietojen vastaanottajat tai vastaanottajaryhmät.....	65
5.6.5	Henkilötietojen säilytysaika	67
5.6.6	Rekisteröidyn oikeuksista informoiminen.....	68
5.6.7	Oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle	69
5.6.8	Tietojen alkuperää koskeva tieto	70
5.6.9	Automaattinen päätöksenteko ja profilointi.....	71
5.6.10	Tietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevat suojatoimet...	72
5.7	Tutustumisoikeuden toteuttamisesta kieltäytyminen.....	73
5.7.1	Pyynnöstä kieltäytyminen	73
5.7.2	Pyynnön arviointi	73
5.7.3	Kieltäytymisperusteet.....	74
5.7.3.1	Muiden rekisteröityjen henkilötiedot	74
5.7.3.2	Rekisterinpitäjän ja kolmansien osapuolten oikeudet.....	78
5.7.3.3	Kansallisen lainsäädännön poikkeukset	79
5.7.3.4	Muut kieltäytymisperusteet.....	86
5.8	Tutustumisoikeuden väärinkäytökset	86
5.8.1	Väärinkäytöksistä.....	86
5.8.2	Pyynnön motiivi	87
5.8.3	Perusteeton tai kohtuuton pyyntö	89
5.8.4	Rekisteröidyn korvausvaatimukset	93
5.8.5	Tekoäly väärinkäytösten apuvälineenä	96

6	OIKAISUOIKEUS	99
6.1	Täsmällisyysperiaate	99
6.2	Tietojen oikaiseminen	100
6.2.1	Tietojen virheettömyyden ja oikaisupyynnön merkityksestä	100
6.2.2	Maksuttomuus ja oikeuden toteuttamisen määräaika	104
6.3	Tietojen täydentäminen	106
6.4	Vastaanottajien informointi tietojen oikaisusta	107
6.5	Tiedon oikaisemisen suhde poisto-oikeuteen	109
6.6	Toimialakohtaisia erityispiirteitä	112
6.6.1	Potilastiedon oikaiseminen	112
6.6.2	Luottotietojen oikaiseminen	114
6.6.2.1	Eryityslainsäädännöstä	114
6.6.2.2	Luottotietolaki	114
6.6.2.3	Laki positiivisesta luottotietorekisteristä	114
6.6.2.4	Luottotietojen oikaisuvaatimukset	115
6.7	Oikaisuoikeuden toteuttamisesta kieltäytyminen ja väärinkäytökset	117
7	POISTO-OIKEUS	121
7.1	Säilytyksen rajoittamisen ja tietojen minimoinnin periaate	122
7.2	Rekisteröidyn oikeus saada tiedot poistetuksi	128
7.2.1	Yleistä poisto-oikeudesta	128
7.2.2	Käsittely ei ole enää tarpeen	128
7.2.3	Suostumuksen peruuttaminen	132
7.2.4	Käsittelyn vastustaminen	134
7.2.4.1	Poisto-oikeuden suhde vastustamisoikeuteen	134
7.2.4.2	Henkilökohtainen erityinen tilanne	135
7.2.4.3	Suoramarkkinointi	139
7.2.5	Lainvastainen käsittely	140
7.2.6	Lakisääteinen velvoite	140
7.2.7	Tietoyhteiskunnan palvelut	142
7.3	Poisto-oikeuden toteuttamisesta kieltäytyminen	143
7.3.1	Kieltäytymisestä	143
7.3.2	Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus	143
7.3.3	Lakisääteinen velvoite	145
7.3.4	Yleinen etu	147
7.3.5	Oikeudellinen vaade	148
7.4	Poisto-oikeuden väärinkäytökset	150
7.5	Vastaanottajien informointi tietojen poistosta	154
7.6	Rekisteröidyn informointi henkilötietojen säilytysajasta	156

8 PROSESSI REKISTERÖIDYN PYYNTÖJEN KÄSITTELYLLE 159

 8.1 Prosessista yleisesti 159

 8.2 Lähtökohdat prosessille 160

 8.2.1 Yleiset periaatteet 160

 8.2.2 Roolit ja vastuut 160

 8.2.3 Pyyntöjen kanavat 162

 8.3 Prosessin vaiheet 164

 8.3.1 Yleiskuva prosessin vaiheista 164

 8.3.2 Pyyntöön vastaanottaminen, arviointi ja vahvistaminen 166

 8.3.3 Rekisteröidyn tunnistaminen ja lisätietopyynnöt 167

 8.3.4 Pyyntöön toteutuksen arviointi 170

 8.3.5 Pyyntöstä kieltäytyminen 171

 8.3.6 Pyyntöön toteuttaminen 172

 8.3.6.1 Pyyntöön toteuttamiseen liittyviä näkökohtia 172

 8.3.6.2 Tutustumisoikeuden toteuttaminen 172

 8.3.6.3 Oikaisuusoikeuden toteuttaminen 177

 8.3.6.4 Poisto-oikeuden toteuttaminen 178

 8.3.7 Määräajan pidentäminen 182

 8.3.8 Pyyntöön vastaaminen 182

 8.3.9 Osoitusvelvollisuus ja dokumentointi 183

 8.4 Tekoälyn hyödyntäminen 186

LÄHTEET 189

ASIAHAKEMISTO 195